

Årsrapport 2016

Kiwa Teknologisk Institutt

**Trust
Quality
Progress**

Kiwa Teknologisk Institutt as

org.nr. 942 340 680

Årsberetning for 2016

STYRETS OG ADMINISTRERENDE DIREKTØRS BERETNING FOR 2016

(Tall i parentes refererer til 2015)

Kiwa Teknologisk Institutt as (Kiwa TI) kvalifiserer systemer, personell og utstyr for å bidra til at norsk næringsliv kan møte krav og forventninger fra kunder og myndigheter.

Konsernets tjenester deles inn i 4 hovedkategorier:

- Testing, inspeksjon og kalibrering
- Sertifisering
- Kurs og opplæring
- Rådgivning og konsulentvirksomhet

Kiwa Teknologisk Institutt as (Kiwa TI) har to heleide datterselskaper, Kiwa Teknologisk Institutt Sertifisering as (Kiwa TIS) og Teknologisk Lab Stockholm AB (TLS). 100% av aksjene i Kiwa TI eies av Kiwa International BV, et Nederlandsk selskap i Acta konsernet. Acta er en internasjonal aktør innen bransjen for testing, inspeksjon og sertifisering (TIC).

Selskapets hovedkontor ligger på Økern i Oslo og aktiviteten er i hovedsak rettet mot det norske markedet.

Høsten 2016 skiftet selskapet navn fra Teknologisk Institutt as til Kiwa Teknologisk Institutt as, og endret samtidig grafisk profil.

2016 ble et krevende år for Kiwa TI. Redusert aktivitet i olje og gassindustrien har medført lavere etterspørsel etter flere av selskapets nøkkeltjenester. Dette ble bare delvis kompensert med vekst i andre bransjer. Konsernets sertifiseringstjenester har hatt en positiv utvikling i 2016.

For å tilpasse aktiviteten til etterspørselen i markedet, ble det gjennomført kostnadsreduksjoner og en omorganisering av virksomheten.

Økonomi og nøkkeltall

Regnskapet for 2016 er avgitt med forutsetning om fortsatt drift.

Omsetningen for konsernet ble 243,9 MNOK (282,3 MNOK). Morselskapet Teknologisk Institutt as omsetning ble 192,6 MNOK (234,9 MNOK). Driftsresultatet ble -0,1 MNOK (-24,6 MNOK) og for morselskapet ble driftsresultatet -8,5 MNOK (-26,8 MNOK). Morselskapet mottar for 2016 et konsernbidrag fra Kiwa Teknologisk Institutt Sertifisering AS på 8,6 MNOK, dette er regnskapsført som en finansinntekt.

Selskapet opplevde et betydelig fall i omsetningen fra 2015 til 2016 på grunn av nedgangen mot kunder i olje- og gassmarkedet.

Konsernets finansiering er utover normale gjeldsposter knyttet til driften, basert på deltakelse i KIWA konsernets konsernkontoordning.

Annen egenkapital i selskapet er 20,8 MNOK (20,8 MNOK).

Det vises forøvrig til resultatregnskapet, balanseoppstilling og pengestromsanalyser med tilhørende noteverk som er en integrert del av årsrapporten.

Disponering av årets resultat

Styret foreslår at årsresultatet for morselskapet på 0 MNOK overføres til annen egenkapital.

Etter årets resultat er egenkapitalen i konsernet 54,1% (50,9%) og i selskapet på 54,9% (51,7%).

Finansiell risiko

Ved utgangen av 2016 hadde konsernet 17,4 MNOK innestående på KIWA's konsernkontoordning. Konsernet har ingen gjeld til andre kredittinstitusjoner.

Risiko knyttet til kundefordringer søkes begrenset ved systematisk kredittvurdering av kundene og gjennom aktiv inndrivning av forfalte fordringer.

Selskapets finansielle risiko er betydelig redusert etter at den ytelsesbaserte pensjonsordningen ble avviklet i 2015.

Operasjonell risiko

Driften i Kiwa TI er underlagt normal risiko knyttet til markedsutvikling, konkurranse og internt kostnadsnivå. Mange av Kiwa TIs tjenester er avhengig av en rekke eksterne sertifiseringer og godkjenninger. Gjennom hyppige internrevisjoner og en rekke årlige eksterne revisjoner begrenses risikoen for å miste kritiske godkjenninger.

En kunnskapsbedrift som Kiwa TI er avhengig av ansatte med høy faglig kompetanse. I et arbeidsmarked der det er knapphet på folk innen bestemte fagområder, arbeides det aktivt med å bevare og tiltrekke riktig kompetanse i selskapet.

Arbeidsmiljø

Ved utgangen av 2016 hadde selskapet 170 ansatte fordelt på 7 kontorsteder. Oslo, Kongsberg, Haugesund, Stavanger, Ågotnes, Trondheim og Goteborg.

85 % av de ansatte har høyere utdanning.

Sykefraværet var 4,7 %, noe ned fra fjoråret. Selskapet deltar i ordningen 1A-bedrift (inkluderende arbeidsliv). Langtidsfraværet er gjennomgått, og det er ikke forhold som relaterer dette i vesentlig grad til bedriften. Det har ikke inntruffet skader eller ulykker på arbeidsplassen i året som har gått. Styret anser arbeidsmiljøet for å være godt.

Likestilling

Av selskapets 170 medarbeidere er 68 kvinner. Ledergruppen i TI består av 8 personer hvorav 3 kvinner. Styret består av 3 kvinner og 3 menn.

Selskapet ønsker å øke andelen av kvinnelige ansatte i ingeniørstillinger. I rekrutteringsprosessen er TI bevisst på å innkalle kvalifiserte kvinner til intervju. 33 av 93 sivilingeniører/ingeniører er kvinner.

Diskriminering

Selskapet baserer virksomheten på en inkluderende bedriftskultur med like muligheter for alle, slik det også er nedfelt i selskapets etiske retningslinjer. Konsernet erkjenner og verdsetter at hver enkelt medarbeider representerer noe unikt og verdifullt.

Kiwa TI godtar ingen form for trakassering eller diskriminering. Selskapet vil gi like muligheter når det gjelder ansettelser. I rekrutteringsarbeidet jobbes det bevisst for at den best kvalifiserte søker skal få tilbud om stilling. Selskapet har også i sin målsetting at kvinner og menn skal ha like store muligheter for lønnsutvikling og forfremmelse generelt. Individuell tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver ivaretas så langt det er mulig.

Forskning og utvikling

Konsernet driver ikke med forsknings- og utviklingsaktiviteter

Kontantstrøm

Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter tilsvarer i hovedsak årets resultat før skatt redusert for betalte skatter i perioden for både mor og konsern. Netto kontantstrøm fra finansielle aktiviteter utgjør for mor -20,3 MNOK og gjelder i hovedsak innbetaling i konsernkontoordning. For konsernet er innbetaling i konsernkontoordning på 33,0 MNOK i 2016.

Miljørapportering

Kiwa TI er miljøsertifisert i henhold til ISO 14001. Selskapets virksomhet forurenses i liten grad det ytre miljø. Selskapet kildesorterer, og har fokus på å redusere CO2 og energiforbruk.

Kiwa TI har størst miljøpåvirkning gjennom å påvirke selskapets kunder til miljøbevisste handlinger gjennom kurs-, rådgivings- og sertifiseringstjenestene.

Hendelser etter 31.12.2016

I første kvartal ble det gjennomført omfattende permitteringer for å tilpasse bemanningen til aktivitetsnivået.

Fremtidsutsikter

Det er knyttet betydelig usikkerhet til aktivitetsnivået i olje- og gassindustrien også i 2017. Styret har forøvrig tro på at grepene som er gjort for å redusere kostnader og tilpasse organisasjonen til behovet i markedet vil styrke selskapets konkurransekraft og lønnsomhet.

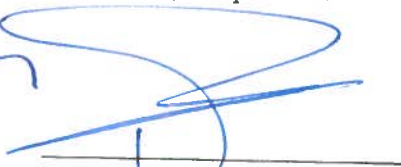
Det forventes fortsatt vekst innen sertifiseringstjenester, og det jobbes aktivt med å styrke tjenestetilbudet i bransjer som ikke er berørt av situasjonen i olje- og gassindustrien.

Kiwa TI har en sterk posisjon i det norske TIC-markedet. Etter omstrukturering er selskapet godt rustet til å møte markedets behov. Sammen med søsterselskapene Kiwa Inspecta og Kiwa Norkjemi kan selskapet tilby et bredt spekter av tjenester innen testing, inspeksjon, sertifisering og kurs.

Oslo, 18 april 2017

Luc Marie Arthur Leroy
Styreleder

Paulus Gerhardus Maria Hesselink
Nestleder

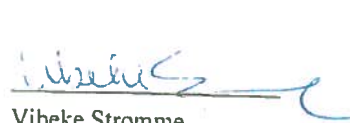
Rudy Niermantsverdriet

Torild Delin Kollsgård

Gry Eian

Vibeke Stromme
Adm. direktor

Kiwa Teknologisk Institutt AS

Års- og konsernregnskap 2016

Kiwa Teknologisk Institutt AS
 Års- og konsernregnskap 2016

Mor		Resultatregnskap	Konsern		
2016	2015		Note	2016	2015
		Driftsinntekter			
192 584 911	234 858 211	Salgsinntekter	2, 13	243 925 695	282 283 774
24 177	33 760	Andre driftsinntekter		24 177	33 760
<u>192 609 088</u>	<u>234 891 971</u>	Sum inntekter		<u>243 949 872</u>	<u>282 317 534</u>
		Driftskostnader			
32 090 949	39 424 666	Varekostnad	13	44 708 957	52 981 593
123 442 998	174 749 198	Lønnskostnad	3, 4	148 234 050	199 444 184
6 501 413	6 878 902	Av- og nedskrivning på varige driftsmidler	6	7 114 720	7 500 536
39 035 401	40 626 376	Annen driftskostnad	3, 13	43 987 200	46 972 439
<u>201 070 761</u>	<u>261 679 142</u>	Sum driftskostnader		<u>244 044 927</u>	<u>306 898 752</u>
<u>-8 461 673</u>	<u>-26 787 171</u>	Driftsresultat		<u>-95 055</u>	<u>-24 581 218</u>
		Finansinntekter /- kostnader			
8 605 553	0	Inntekt på investering i datterselskap	13	0	0
129 994	390 921	Annen renteinntekt		155 857	407 818
564 542	302 657	Annen finansinntekt		570 283	564 287
115 690	269 475	Annen rentekostnad		115 878	209 155
547 317	556 117	Annen finanskostnad		565 971	869 424
<u>8 637 082</u>	<u>-132 014</u>	Resultat av finansposter		<u>44 291</u>	<u>-106 474</u>
<u>175 409</u>	<u>-26 919 185</u>	Ordinært resultat før skattekostnad		<u>-50 764</u>	<u>-24 687 692</u>
170 576	-4 542 495	Skattekostnad på ordinært resultat	5	195 298	-3 569 085
<u>4 833</u>	<u>-22 376 690</u>	Ordinært resultat		<u>-246 062</u>	<u>-21 118 607</u>
<u>4 833</u>	<u>-22 376 690</u>	Årsresultat		<u>-246 062</u>	<u>-21 118 607</u>
		Anvendelse / dekning av årsresultatet			
4 833	-22 376 690	Overført til / fra annen egenkapital	12		
<u>4 833</u>	<u>-22 376 690</u>	Sum anvendelse / dekning			

Kiwa Teknologisk Institutt AS
 Års- og konsernregnskap 2016

Mor		Balanse	Konsern		
31.12.2016	31.12.2015		Note	31.12.2016	31.12.2015
		Eiendeler			
		Anleggsmidler			
		Immaterielle eiendeler			
1 721 568	1 892 144	Utsatt skattefordel	5	1 764 418	1 925 088
0	487 800	Software	6	0	487 800
0	0	Goodwill	6	0	320 892
1 721 568	2 379 944	Sum immaterielle eiendeler		1 764 418	2 733 780
		Varige driftsmidler			
13 263 685	16 268 993	Maskiner og anlegg	6, 14	13 263 685	16 268 993
2 099 669	3 035 754	Driftslosore, inventar o.a utstyr	6, 14	2 312 858	3 365 549
15 363 354	19 304 747	Sum varige driftsmidler		15 576 543	19 634 542
		Finansielle anleggsmidler			
1 545 000	1 515 000	Investeringer i datterselskaper	7	0	0
1 625 002	1 625 002	Investeringer i aksjer og andeler	7	1 625 002	1 625 002
1 331 095	1 533 688	Andre langsiktige fordringer	8	1 331 095	1 533 688
4 501 097	4 673 690	Sum finansielle anleggsmidler		2 956 097	3 158 690
21 586 019	26 358 381	Sum anleggsmidler		20 297 058	25 527 012
		Omløpsmidler			
4 617 885	1 582 876	Prosjekter under utførelse	9, 14	4 871 988	1 639 905
		Fordringer			
24 560 588	29 408 304	Kundefordringer	13, 14	33 284 283	39 532 561
4 429 186	6 500 195	Andre fordringer		5 173 226	6 794 001
26 061 176	535 565	Konsernfordringer	13	33 174 833	0
55 050 950	36 444 063	Sum fordringer		71 632 342	46 326 562
7 710 276	30 203 869	Bankinnskudd, kontanter og lignende	10	10 329 441	41 254 476
67 379 111	68 230 808	Sum omløpsmidler		86 833 771	89 220 943
88 965 130	94 589 189	Sum eiendeler		107 130 829	114 747 955

Kiwa Teknologisk Institutt AS
Års- og konsernregnskap 2016

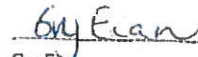
Nor		Balanse	Konsern		
31.12.2016	31.12.2015		Note	31.12.2016	31.12.2015
		Egenkapital og gjeld			
		Egenkapital			
		Innskutt egenkapital			
5 532 540	5 532 540	Aksjekapital	11, 12	5 532 540	5 532 540
13 370 860	13 370 860	Overkurs	12	13 370 860	13 370 860
9 208 964	9 208 964	Annen innskutt egenkapital	12	10 500 000	10 500 000
<u>28 112 364</u>	<u>28 112 364</u>	Sum innskutt egenkapital		<u>29 403 400</u>	<u>29 403 400</u>
		Opptjent egenkapital			
20 774 317	20 769 483	Annen egenkapital	12	28 569 924	28 978 411
<u>20 774 317</u>	<u>20 769 483</u>	Sum opptjent egenkapital		<u>28 569 924</u>	<u>28 978 411</u>
<u>48 886 681</u>	<u>48 881 847</u>	Sum egenkapital		<u>57 973 324</u>	<u>58 381 811</u>
		Gjeld			
		Avsetning for forpliktelser			
2 760 172	3 078 792	Pensjonsforpliktelser	4	2 760 172	3 078 792
<u>2 760 172</u>	<u>3 078 792</u>	Sum avsetning for forpliktelser		<u>2 760 172</u>	<u>3 078 792</u>
		Annen langsiktig gjeld			
0	3 100 000	Gjeld til kreditinstitusjoner	15	0	3 100 000
<u>0</u>	<u>3 100 000</u>	Sum annen langsiktig gjeld		<u>0</u>	<u>3 100 000</u>
		Kortsiktig gjeld			
0	400 000	Gjeld til kreditinstitusjoner	10, 13	0	400 000
6 388 449	6 365 111	Leverandorgjeld	13	7 952 097	8 268 846
0	3 315 187	Betalbar skatt	5	0	4 873 898
11 337 904	12 712 474	Skyldige offentlige avgifter		15 168 385	9 621 862
1 533 701	590 390	Kortsiktig gjeld til konsernselskaper	13	1 097 714	0
18 058 223	16 145 388	Annen kortsiktig gjeld		22 179 138	27 022 746
<u>37 318 277</u>	<u>39 528 549</u>	Sum kortsiktig gjeld		<u>46 397 334</u>	<u>50 187 352</u>
<u>40 078 449</u>	<u>45 707 341</u>	Sum gjeld		<u>49 157 506</u>	<u>56 366 144</u>
<u>88 965 130</u>	<u>94 589 189</u>	Sum egenkapital og gjeld		<u>107 130 829</u>	<u>114 747 955</u>

Oslo, 18. april 2017

Styret for Kiwa Teknologisk Institutt AS

 Luc Marie Arthur-Leroy
 Styrets leder

 Rudy Niemantsverdriet
 Styremedlem

 Gry Eian
 Styremedlem

 Paulus Gerhardus Maria Hesselink
 Nestleder

 Vibeke Stromme
 Styremedlem daglig leder

 Torild Delin Kollsgård
 Styremedlem

Kiwa Teknologisk Institutt AS
 Års- og konsernregnskap 2016

Mor		Kontantstrømoppstilling	Note	Konsern	
01.01 - 31.12				01.01 - 31.12	
2016	2015		2016	2015	
		Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter			
175 409	-26 919 185	Resultat før skattekostnad	-50 764	-24 687 692	
-3 315 187	-716 000	Periodens betalte skatter	-4 873 898	-2 273 349	
6 501 413	6 878 902	Ordinære avskrivninger	7 114 720	7 500 536	
-3 035 009	-777 235	Endring i varelager/prosjekter under utførelse	-3 232 083	-732 264	
4 847 716	695 697	Endring i kundefordringer	6 248 278	-1 940 104	
23 338	-318 349	Endring i leverandorgjeld	-316 749	-210 478	
-	33 380 680	Forskjell kostn.fort pensj. og inn-/utbet i pensjonsordn.	-	36 821 296	
-	-	Effekt av valutakursendringer	-162 836	-33 250	
-5 493 393	2 072 869	Endring i andre tidsavgrensningposter	3 186 203	2 288 382	
-295 713	14 297 379	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	7 912 872	16 733 077	
		Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter			
-2 039 540	-7 183 981	Utbetalinger ved kjøp av driftsmidler	-2 215 240	-7 312 601	
-30 000	-	Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler	-	-	
202 593	-	Innbetalinger av langsiktige fordringer	202 593	-	
-1 866 947	-7 183 981	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-2 012 647	-7 312 601	
		Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter			
-3 100 000	-7 142 000	Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-3 100 000	-400 000	
-400 000	-	Utbetalinger ved nedbetaling av kortsiktig gjeld	-400 000	-	
943 311	-	Innbetalinger ved opptak av ny konsernintern gjeld	-	-	
-	3 900 000	Mottatt utbytte	-	-	
-17 455 624	-	Inn/utbetaling i konsernkontoordning	-33 006 641	-	
-318 620	-	Utbetaling av pensjonsforpliktelse	-318 620	-	
-20 330 933	-3 242 000	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-36 825 261	-400 000	
-22 493 593	3 871 398	Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-30 925 036	9 020 476	
30 203 869	26 331 000	Kontanter og kontantekvivalenter 01.01	41 254 476	32 234 000	
7 710 276	30 203 869	Kontanter og kontantekvivalenter 31.12	10 329 441	41 254 476	

Kiwa Teknologisk Institutt AS

Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 1 Regnskapsprinsipper

Års- og konsernregnskapet for Kiwa Teknologisk Institutt AS består av følgende deler:

- Resultatregnskap
- Balanse
- Kontantstrømoppstilling
- Noter

Årsregnskapet som er utarbeidet av selskapets styre og ledelse, må leses i sammenheng med årsberetning og revisjonsberetningen.

Grunnlag for utarbeidelse av årsregnskapet

Årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge gjeldende per 31. desember 2016. Årsregnskapet er utarbeidet etter ensartede regnskapsprinsipper for like transaksjoner og hendelser under ellers like forhold.

For å gjøre årsregnskapet lettere å lese, er det redigert slik at regnskapsoppstillingene er sammendratt i formen. Den nødvendige spesifiseringen er gjort i notene. Notene er følgelig en integrert del av årsregnskapet.

Årsregnskapet er basert på de grunnleggende prinsipper om historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift, kongruens og forsiktighet. Transaksjoner regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekter resultatføres når de er opptjent og kostnader sammenstilles med opptjente inntekter. Regnskapsprinsippene utdypes nedenfor.

Eiendeler/gjeld som knytter seg til varekretsløpet og poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, er klassifisert som omløpsmidler/kortsiktig gjeld. Vurdering av omløpsmidler/kortsiktig gjeld skjer til laveste/høyeste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Virkelig verdi er definert som antatt fremtidig salgpris redusert med forventede salgskostnader. Andre eiendeler er klassifisert som anleggsmidler. Anleggsmidler som forringes avskrives over økonomisk levetid. Vurdering av anleggsmidler skjer til anskaffelseskost justert for avskrivninger. Dersom det finner sted et verdifall som ikke er forbigående, foretas en nedskrivning av anleggsmidlet til virkelig verdi. Tilsvarende prinsipper legges normalt til grunn for gjeldsposter.

Det er i henhold til god regnskapsskikk noen unntak fra de generelle vurderingsreglene. Disse unntakene er kommentert i de respektive noter. Ved anvendelse av regnskapsprinsipper og presentasjon av transaksjoner og andre forhold, legges det vekt på økonomiske realiteter, ikke bare juridisk form. Betingede tap som er sannsynlige og kvantifiserbare, kostnadsføres. Inndelingen i segmenter er basert på selskapets interne styrings- og rapporteringsformat, samt på risiko og inntjening. Det presenteres tall for virksomhetsområder. Tallene er avstemt mot resultat og balanse.

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Selskapets presentasjonsvaluta er NOK. Dette er også selskapets funksjonelle valuta.

Utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Ikke-pengeposter som måles til historisk kurs uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til norske kroner ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet.

Prinsipper for inntektsføring

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring skjer følgelig normalt på leveringstidspunktet ved salg av varer og tjenester. Driftsinntektene er fratrukket merverdiavgift, rabatter, bonuser og fakturerte fraktkostnader.

Renteinntekter inntektsføres etter hvert som de opptjenes.

Utbytte og konsernbidrag regnskapsføres i samsvar med regnskapslovens bestemmelser.

Kostnader

Utgifter sammenstilles med og kostnadsføres samtidig med de inntekter utgiftene kan henføres til. Utgifter som ikke kan henføres direkte til inntekter, kostnadsføres når de påløper. Ved omstrukturering og nedleggelse av virksomhet kostnadsføres samtlige utgifter knyttet til dette på beslutningstidspunktet.

Kiwa Teknologisk Institutt AS

Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 1 Regnskapsprinsipper forts.

Inntektsskatt / utsatt skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt/skattefordel er beregnet på alle forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Ved beregningen benyttes nominell skattesats. Positive og negative forskjeller vurderes mot hverandre innenfor samme tidsintervall.

Utsatt skattefordel er regnskapsført når det er sannsynlig at selskapet vil ha tilstrekkelige skattemessige overskudd i senere perioder til å nyttiggjøre skattefordelen. Årets skattekostnad består av endringer i utsatt skatt og utsatt skattefordel, sammen med betalbar skatt for inntektsåret korrigert for eventuelle feil i tidligere års beregninger.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler måles til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Når eiendeler selges eller avhendes, blir balanseført verdi fraregnet og eventuelt tap eller gevinst resultatføres.

Anskaffelseskost for varige driftsmidler er kjøpsprisen, inkludert avgifter/skatter og kostnader direkte knyttet til å sette anleggsmiddelet i stand for bruk. Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler blir balanseført.

Avskrivningsperiode og -metode vurderes årlig. Utrangeringsverdi estimeres ved hver årsavslutning og endringer i estimat på uttrangeringsverdi er regnskapsført som en estimatendring.

Anlegg under utførelse er klassifisert som anleggsmidler og er oppført til kost inntil tilvirking eller utvikling er ferdigstilt. Anlegg under utførelse blir ikke avskrevet for anleggsmiddelet blir tatt i bruk.

Leasing

Leieavtaler hvor det vesentligste av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen ikke er overført klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetalinger klassifiseres som driftskostnad og resultatføres lineært over kontraktsperioden.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler ervervet separat balanseføres til kost. Kostnaden ved immaterielle eiendeler ervervet ved oppkjøp balanseføres til virkelig verdi i åpningsbalansen i selskapet. Balanseførte immaterielle eiendeler regnskapsføres til kost redusert for eventuell av- og nedskrivning.

Immaterielle eiendeler med bestemt levetid avskrives over økonomisk levetid og testes for nedskrivning ved indikasjoner på dette. Avskrivningsmetode og -periode vurderes årlig. Endringer i avskrivningsmetode og eller -periode behandles som estimatendring.

Immaterielle eiendeler med ubestemt levetid testes for nedskrivning årlig, enten individuelt eller som en del av en kontantstrømgenererende enhet.

Konsolideringsprinsipper

Konsoliderte selskap

Konsernet består av følgende selskap:

Kiwa Teknologisk Institutt AS (morselskap), som eier	
Kiwa Teknologisk Institutt Sertifisering AS	100 %
Teknologisk Lab Stockholm AB	100 %

Konsernregnskapet omfatter de selskap hvor morselskapet og datterselskap direkte eller indirekte har bestemmende innflytelse. Konsernregnskapet viser selskapenes økonomiske stilling, resultat av årets virksomhet og kontantstrømmer som en samlet økonomisk enhet. Bestemmende innflytelse anses i utgangspunktet å foreligge når en direkte eller indirekte eier mer enn 50 % av den stemmeberettigede kapital. Selskap som eies midlertidig konsolideres ikke. Det er anvendt enhetlige regnskapsprinsipper for alle selskap som inngår i konsernet. Nyervervede datterselskap medtas fra det tidspunkt bestemmende innflytelse oppnås, og avhendede datterselskap medtas frem til avhendelsestidspunktet.

Kiwa Teknologisk Institutt AS

Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 1 Regnskapsprinsipper forts.

Ved trinnvise kjøp av eierandeler legges verdien av eiendeler og gjeld ved tidspunktet for etablering av konsernforholdet til grunn. Senere kjøp av eierandeler i eksisterende datterselskap, vil ikke påvirke vurderingen av eiendeler og gjeld, med unntak av merverdi i form av goodwill eller andre immaterielle eiendeler som analyseres ved hvert kjøp.

Eliminering av interne transaksjoner

Alle vesentlige transaksjoner og mellomværende mellom selskapene i konsernet er eliminert.

Eliminering av eierandeler i datterselskap

Eierandeler i datterselskaper er eliminert i konsernregnskapet etter oppkjøpsmetoden. Forskjellen mellom kostpris for eierandelene og bokført verdi av netto eiendeler på oppkjøpstidspunktet analyseres og henføres til de enkelte balanseposter i henhold til reel verdi. Eventuell ytterligere merpris som skyldes forventninger om fremtidig inntjening, aktiveres som goodwill eller andre immaterielle eiendeler og avskrives i resultatregnskapet i takt med de underliggende forhold og forventet økonomisk levetid.

Avskrivninger

Ordinære avskrivninger er beregnet lineært over driftsmidlenes økonomiske levetid med utgangspunkt i historisk kostpris. Tilsvarende prinsipper legges til grunn for immaterielle eiendeler. Avskrivningene er klassifisert som ordinære driftskostnader.

Kundefordringer

Kundefordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til påregnelige tap.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter inkluderer kontanter i kasse og bankbeholdning.

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser

Leverandørgjeld og andre betalingsforpliktelser regnskapsføres til kostpris.

Pensjonsordninger

Selskapet har en innskuddsordning og en lukket ordning som er ytelsesbasert. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen gir de ansatte rett til avtalte fremtidige pensjonsytelser, kalt ytelsesplaner. I 2015 ble forpliktelsen for den lukkede ytelsesbaserte ordningen overført til Stiftelsen Teknologiformidling og selskapet har gått over til en innskuddsordning. Videre har selskapet inngått avtale med to ansatte som om en kompensasjon for at de ikke er soknadsberettiget til Avtalefestet Pensjon (AFP) i privat sektor som forespeilet. Selskapet har gjort en avsetning for denne forpliktelsen.

Varelager og varekostnad

Beholdninger av varer vurderes til det laveste av kostpris etter "først inn - først ut"-prinsippet og antatt salgspris. Kostpris for innkjøpte varer er anskaffelseskost. Årets varekostnad består av kostpris solgte varer med tillegg av nedskrivning i samsvar med god regnskapsskikk pr. årsslutt.

Avsetninger

En avsetning regnskapsføres når selskapet har en forpliktelse (rettslig eller selvpålagt) som følge av en tidligere hendelse, det er sannsynlig (mer sannsynlig enn ikke) at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen og beløpets størrelse kan måles pålitelig.

Restruktureringsavsetninger innregnes når selskapet har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og restruktureringen enten har startet eller har blitt offentliggjort.

Kiwa Teknologisk Institutt AS

Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 1 Regnskapsprinsipper forts.

Betingede forpliktelser og eiendeler

Betingede forpliktelser er ikke regnskapsført i årsregnskapet. Dersom selskapet har vesentlige betingede forpliktelser er dette opplyst om i regnskapet med unntak av betingede forpliktelser hvor sannsynligheten for forpliktelsen er lav.

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om selskapets finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom dette er vesentlig.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

Kiwa Teknologisk Institutt AS
Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 2 Salgsinntekter

Pr. virksomhetsområde	2016		2015	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Salg av tjenester	147 978 954	142 472 187	180 387 349	181 945 883
Salg av kurs	42 389 816	42 389 816	52 785 833	52 785 833
Sertifisering	2 216 141	59 063 692	1 685 029	47 552 058
Sum	192 584 911	243 925 695	234 858 211	282 283 774

Geografisk fordeling	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Sverige		1 079 285		1 559 000
Norge	192 584 911	242 846 410	234 858 211	280 724 774
Sum	192 584 911	243 925 695	234 858 211	282 283 774

Note 3 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte og godtgjørelse til revisor

Lønnskostnader	2016		2015	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Lønninger	96 738 451	116 379 530	110 029 000	126 858 194
Arbeidsgiveravgift	15 236 239	18 239 590	16 441 939	18 755 855
Pensjonskostnader	2 195 884	2 438 651	42 196 000	46 754 895
Andre ytelser	9 272 424	11 176 280	6 082 259	7 075 240
Sum lønnskostnader	123 442 998	148 234 050	174 749 198	199 444 184

Antall årsverk sysselsatt	149	171	170	190
---------------------------	-----	-----	-----	-----

Ytelser til ledende personer	Daglig leder	Styret
Lønn	1 762 870	-
Pensjonsutgifter	103 668	-
Annen godtgjørelse	85 537	-
Sum godtgjørelse	1 952 075	-

Obligatorisk tjenstepensjon

Selskapet plikter å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordning tilfredstiller kravene i denne lov.

Revisor	2016	2016
Godtgjørelse til revisor er fordelt på følgende:	Mor	Konsern
Lovpålagt revisjon	245 000	342 884
Andre tjenester	35 000	52 000
Sum honorar til revisor	280 000	394 884

Merverdiavgift er ikke inkludert i revisjonshonoraret.

Kiwa Teknologisk Institutt AS

Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 4 Pensjoner

Selskapet hadde frem til 01.10.2011 en ytelsesbasert pensjonsordning. Etter dette ble alle nyansatte tilknyttet en innskuddsordning, mens tidligere ansatte forble i ytelsesbasert ordning. I løpet av 2015 ble forpliktelsen for den ytelsesbaserte ordningen overført Stiftelsen Teknologiformidling.

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning i henhold til norsk lov om obligatorisk tjenstepensjon ("lov om obligatorisk tjenstepensjon"). Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Selskapet er kommet til enighet med to medarbeidere om en kompensasjon for at de ikke er soknadsberettiget til Avtalefestet Pensjon (AFP) i privat sektor som forespeilet. Kompensasjonen er beregnet med en gjennomsnittlig levealder på 85 år og en beregning av det totale beløp de ville fått fra AFP ordningen i perioden de fyller henholdsvis 62 år og 65 år.

Det foretas månedlige utbetalinger av "AFP" med kr 26 552.

Mor	31.12.2016	31.12.2015
"AFP" avsetning	2 760 172	3 078 792
Sum "AFP" avsetning	2 760 172	3 078 792

Note 5 Skatt

Mor

Betalbar skatt fremkommer slik:	2016	2015
Ordinært resultat for skattekostnad	175 409	-26 919 187
Permanente forskjeller	-8 385 584	9 534 496
Endring midlertidige forskjeller	-2 936 843	29 663 161
Mottatt konsernbidrag, resultatført	8 605 553	-
Grunnlag betalbar skatt	-2 541 465	12 278 470

Betalbar skatt i balansen fremkommer slik:		
Betalbar skatt på årets resultat	-	3 315 187

Årets skattekostnad fremkommer slik:		
Betalbar skatt på årets resultat for konsernbidrag	-	3 315 187
Endring utsatt skatt / utsatt skattefordel	170 576	-7 857 682
Andre endringer i skatt	-	-
Årets totale skattekostnad	170 576	-4 542 495

Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skatt / utsatt skattefordel:

	31.12.2016	31.12.2015
Driftsmidler	-3 516 490	-2 262 963
Kundefordringer og andre utestående fordringer	-134 333	-5 305 614
Andre midlertidige forskjeller	-980 910	-
Underskudd til fremføring	-2 541 465	-
Midlertidige forskjeller som ikke balanseføres	-	-
Sum midlertidige forskjeller	-7 173 198	-7 568 577
Utsatt skatt/skattefordel pr 31.12 (24 % / 25 %)	-1 721 568	-1 892 144

Kiwa Teknologisk Institutt AS
Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 5 Skatt forts.

Konsern

Betalbar skatt fremkommer slik:	2016	2015
Ordinært resultat før skattekostnad	-50 764	-24 687 692
Konsernposter uten skatteeffekt	-	66 000
Skattemessig resultat konsern	-50 764	-24 621 692
Permanente forskjeller	235 774	10 836 188
Endring midlertidige forskjeller	-2 890 077	31 837 005
Grunnlag betalbar skatt	-2 755 831	18 050 501

Betalbar skatt i balansen fremkommer slik:		
Betalbar skatt på årets resultat	-	4 873 865

Årets skattekostnad fremkommer slik:		
Betalbar skatt på årets resultat	34 628	4 873 865
Endring utsatt skatt / utsatt skattefordel	160 670	-8 442 079
Andre endringer i skatt	-	-
Årets totale skattekostnad	195 298	-3 569 214

Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skatt / utsatt skattefordel:

	31.12.2016	31.12.2015
Driftsmidler	-3 830 251	-2 487 284
Kundefordringer og andre utestående fordringer	883	-5 213 072
Andre midlertidige forskjeller	-980 910	-
Underskudd til fremføring	-2 541 465	-
Midlertidige forskjeller som ikke balansefores	-	-
Sum midlertidige forskjeller	-7 351 743	-7 700 356
Utsatt skatt/skattefordel pr 31.12 (24 % / 25 %)	-1 764 418	-1 925 088

Kiwa Teknologisk Institutt AS
 Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 6 Varige driftsmidler

Mor

Varige driftsmidler	Immaterielle eiendeler	Maskiner, driftsløsøre	Sum varige driftsmidler
Anskaffelseskost pr 01.01.16	3 919 000	103 602 000	107 521 000
Tilgang	-	2 039 540	2 039 540
Anskaffelseskost 31.12.16	3 919 000	105 641 540	109 560 540
Akkumulerte avskrivninger 31.12.16	3 919 000	90 278 187	94 197 187
Balanseført verdi pr. 31.12.16	-	15 363 353	15 363 353
Årets avskrivninger	487 800	6 013 613	6 501 413
Årets nedskrivninger	-	-	-
Økonomisk levetid	5 år	3-10 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	

Konsern

Varige driftsmidler	Goodwill	Immaterielle eiendeler	Maskiner, driftsløsøre	Sum varige driftsmidler
Anskaffelseskost pr 01.01.16	14 522 000	3 919 000	105 494 000	123 935 000
Tilgang	-	-	2 215 240	2 215 240
Anskaffelseskost 31.12.16	14 522 000	3 919 000	107 709 240	126 150 240
Akkumulerte avskrivninger 31.12.16	14 522 000	3 919 000	92 132 697	110 573 697
Balanseført verdi pr. 31.12.16	-	-	15 576 543	15 576 543
Årets avskrivninger	321 000	487 800	6 305 920	7 114 720
Årets nedskrivninger	-	-	-	-
Økonomisk levetid	10 år	5 år	3-10 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	

Kiwa Teknologisk Institutt AS
Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 7 Aksjer og andeler i andre foretak m.v.

Mor

	Eier-andel	Antall aksjer	Forretnings-kontor	Balanseført verdi
Kiwa Teknologisk Institutt Sertifisering AS	100 %	400	Oslo	1 515 000
Kiwa Teknologisk Lab Stockholm AB	100 %	1 000	Stockholm	-
Teknologisk Institutt AS	100 %	30	Oslo	30 000
Extend AS	33,58 %		Trondheim	1 375 002
Kongsberg Innovasjon AS	4,55 %		Kongsberg	250 000
Sum				3 170 002

	Egenkapital	Resultat
Kiwa Teknologisk Institutt Sertifisering AS	9 692 236	6 401 499
Kiwa Teknologisk Lab Stockholm AB	976 771	122 773
Teknologisk Institutt AS	24 430	-5 570

Note 8 Fordringer og gjeld

Mor/konsern

	2016	2015
Fordringer med forfall senere enn ett år		
Andre langsiktige fordringer	1 331 095	1 533 688
Sum langsiktige lån	1 331 095	1 533 688

Note 9 Varer og prosjekter i arbeid

	2016		2015	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Ikke avsluttede prosjekter 31.12	4 617 885	4 871 988	1 582 876	1 639 905
Sum	4 617 885	4 871 988	1 582 876	1 639 905

Note 10 Bankinnskudd

	2016		2015	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Bundne skattetrekksmidler utgjør:	6 131 022	7 260 670	6 654 520	7 431 018
Ubenyttet del av kassekreditt			10 000 000	10 000 000

Kiwa Teknologisk Institutt AS
 Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 11 Aksjekapital og aksjonærinformasjon

Selskapets aksjonær pr 31.12.16 er:

	Antall aksjer	Eierandel
Kiwa International B. V.	42 558	100 %

Aksjekapitalen består av 42 558 aksjer a kr 130, totalt kr 5 532 540. Alle aksjene har like rettigheter.

Selskapets morselskap er ACTA* Holding B.V., et selskap lokalisert og hjemmehørende i Rijswijk, Nederland, registrert ved det nederlandske handelsregister under nummer 33286879.

Note 12 Egenkapital

Mor

	Aksje- kapital	Overkurs	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital pr 01.01.2016	5 532 540	13 370 860	9 208 964	20 769 483	48 881 847
Årets resultat	-	-	-	4 833	4 833
Egenkapital pr 31.12 2016	5 532 540	13 370 860	9 208 964	20 774 317	48 886 681

Konsern

	Aksje- kapital	Overkurs	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital pr 01.01.2016	5 532 540	13 370 860	10 500 000	28 978 411	58 381 811
Årets resultat	-	-	-	-246 062	-246 062
Omregningsdifferanser				-162 425	-162 425
Egenkapital pr 31.12 2016	5 532 540	13 370 860	10 500 000	28 732 350	57 973 324

Kiwa Teknologisk Institutt AS

Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 13 Transaksjoner med nærstående parter

Transaksjoner med tilknyttede selskaper

Gruppen har foretatt flere forskjellige transaksjoner med tilknyttede selskaper. Alle transaksjoner er av den ordinære virksomheten og til armlengdes priser.

Mor

Inntekter:	2016	2015
Kiwa Teknologisk Institutt Sertifisering AS - konsernbidrag 2016	8 605 553	-
Kiwa Teknologisk Institutt Sertifisering AS - salgsinntekter	6 024 568	2 690 516
Sum inntekter konsernselskaper	14 630 121	2 690 516
Kostnader:	2016	2015
Kiwa Teknologisk Institutt Sertifisering AS - varekjop	252 108	-
Kiwa Teknologisk Lab Stockholm AB - varekjop	309 376	2 230
Sum kostnader konsernselskaper	561 484	2 230

Balansen inkluderer følgende belop som følge av transaksjoner med tilknyttede selskaper:

Fordringer	2016	2015
Kundefordringer	330 235	-
Andre konsernfordringer	8 605 553	535 565
Innestående i konsernkontoordning	17 455 624	-
Sum kortsiktige fordringer konsern	26 391 412	535 565
Gjeld	2016	2015
Kortsiktig gjeld til konsernselskap	1 533 701	590 390
Leverandorgjeld	142 253	-
Sum kortsiktig gjeld konsern	1 675 954	590 390

Konsern

Fordringer	2016	2015
Andre konsernfordringer	168 192	-
Innestående i konsernkontoordning	33 006 641	-
Sum kortsiktige fordringer konsern	33 174 833	-
Gjeld	2016	2015
Kortsiktig gjeld til konsernselskap	1 097 714	-
Sum kortsiktig gjeld konsern	1 097 714	-

Fordringer og gjeld til konsernselskaper er til selskaper høyere i ACTA* Holding B.V. konsernet og disse selskapene er ikke konsolidert i konsernregnskapet til Kiwa Teknologisk Institutt AS.

Kiwa Teknologisk Institutt AS
Års- og konsernregnskap 2016

Noter

Note 15 Pant og garantier

	2016		2015	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Pantesikret gjeld				
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	3 500 000	3 500 000
<i>Eiendeler som er sikret i panteobjekt med bokførte verdier:</i>				
Utestående fordringer	-	-	29 408 304	39 532 561
Sum bokført verdi av panteobjekt	-	-	29 408 304	39 532 561

Andre pantstillelser:

Gruppen har pantstillelser på vegne av morselskap til Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleen Bank B.A, EUR 285 000 000. Disse pantstillelsene er tatt opp i 2016.

Eiendeler som er sikret i panteobjekt med bokførte verdier:

	2016		2015	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Varelager/prosjekter under utførelse	4 617 885	4 871 988	-	-
Driftstilbehør	15 363 354	15 576 543	-	-
Kundefordringer	24 560 588	33 284 283	-	-
Sum bokført verdi av panteobjekt	44 541 827	53 732 814	-	-

Note 16 Finansiell risiko

Selskapet er utsatt for kredittrisiko og valutarisiko i dets ordinære forretningsvirksomhet.

Kredittrisiko

Selskapet foretar løpende kredittvurderinger av sine kunder for å redusere risiko knyttet til innbetalinger.

Renterisiko

Renterisiko oppstår på kort og mellomlang sikt som et resultat av at selskapets gjeld har flytende rente. Låneportefoljen har i dag ingen fast rentebinding.

Valutarisiko

Selskapet eksponeres for valutarisiko i forbindelse med EU prosjekter hvor betalingen er i Euro. Eksponeringen i Euro begrenses ved at fordringer og gjeld i Euro balanseres. Inntektene i Euro er høyere enn kostnadene.